

ժաննեը պիտի հրատարակվին՝ վաւերութեանց փոխանակութեան մինչեւ տասնեւհինգ օր :

ՅՕԳ. 49 :

Յիշեալ Խաթիւնի-Էրիքին հրատարակվելու ժամանակը իշխանութեանց այժմեան գայ-մաղամները կառավարութիւնը առժամանակեայ յանձնաժողովն մը պիտի յանձնեն, որն որ կաղ-ման կանոնաց պայմաններուն համեմատ պիտի կազմվի, այսինքն իշխանական Տիկանին նախա-դասէն, մեծ Խաթիւնի-Էրիքին գործող պաշտօնէն որոնք 1856 ին առ ժամանակեայ կա-ռավարութիւնը հաստատվելն առաջ պաշտօն կը վարէին : Յիշեալ յանձնաժողովներն անմիջապէս պիտի զբաղին ընտրութեանց յուշանքները շինելու որոնք պիտի ազդեն ու հրատարակվին մինչեւ հինգ շաբաթ : Զուգակցութեան հրատարակվելն երեք շաբաթ ետքը ընտրութիւնները պիտի կատար-վին : Տասն օր ետքն ալ ընտրեալ ժողովա-կանները պիտի գումարվին ամեն մէկ իշխանու-թեան մէջ՝ վերադառնալ պայմանաւորութեան հա-մեմատ (որոշումներուն ընտրութիւնը ընելու :

ՅՕԳ. 50 :

Ներկայ դաշնակցը պիտի վաւերանայ եւ վաւերութիւնները պիտի փոխանակվին մինչեւ հինգ շաբաթ, կամ եթէ կարելի է աւելի շուտ :

Ի հաստատութեանց յուշանքները, իւրաքանչիւր տե-րութեանց լիազօր երեսփոխաններն աստղագրե-ցին ու իրենց պնդողովները կը բացեն :

Ընտրեալ ի ճիշդիւ 1858 տարւոյն օգոս-տոս ամսոյն տասնեւհինգերորդ օրը :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ընդհալ հինգշաբթի օրը Կայսերա-րական հրամանաւ բարձրադասիւ Մէհ-մետ Ըն լիազան ծովային գործող պաշ-տօնիս անուանեցաւ փոխանակ բարձրա-դասիս Կազմողը Մէհմետ փաշային որ առանց պաշտօնի նախարարաց բարձրա-դաս ժողովին անդամ անուանեցաւ :

Բարձր Մէհմետ Ըն լիազան ուր-բաթ օրը արքունի նաւարանը երթալով իւր պաշտօնը ձեռք առաւ : Ըյս առ-թիւ արքունի նաւարանին առջեւն ըս-պասող պատերազմական նաւը թնդա-նովներ արձակելով ողջունեց Նորին բար-ձրութիւնը :

Ընդհալ հինգշաբթի օրը փոխմայլ Ըրա Սթրաթֆորտ Ռէտրիք արքու-նական կառքերով ու շքեղադարձ ձիե-րով Պէյօղլուի անդղեկան գետնաւա-տունէն Տորմա Պահմէի կայսերական պա-րտաւերթալով օգոստոսիս Ինքնակալին ներկայանալու պատիւ ունեցաւ :

Օգոստոսիս ինքնակալը մարդասի-րարաւ պատուասիրելով նորին փոխու-թիւնը, Ինքնակալը նամակ մը տուաւ ա-նոր՝ Ընդղիւյ Սթրաթֆորտ հետը գրիւմ :

Ռէրաթ օրը Ըրա Սթրաթֆորտ Ռէտրիք մայրաքաղաքէն մեկնեցաւ իւր ընտանեօքն ու բոլոր պաշտօնատարնե-րով :

Արմիլ Թէ ասիւց Ըթէնը հանդի-պելով Հոմ պիտի երթայ եւ ձմեռն հան-անցունէ :

Պարատաղի գործերուն համար եր-րորդ գետնաւաժողով մը եղաւ անցեալ հինգշաբթի բարձրադասիս Մեծ կար-քոսին տունը :

Ըրիւնշաբթի օրն ալ չորրորդ գես-պանաժողովը եղաւ :

Բարձրադասիս Մեծ Եպիսկոպոսը երեքշաբթի օրը արքունի պալատը ան-ցունելով, Բ. Պաւսը չըրցաւ երթալ :

Փարիզէն հեռագրով լուր եկաւ մայրաքաղաք Թէ փոխմայլ Փուատ փաշան հոկտ. 8 ին Փարիզէն ձամբայ ե-լելէ Կ. Պոլիս քաղաք համար :

Ընդհալ շաբթու Ըրա Պոլսէն հե-ռագրով լուր եկաւ մայրաքաղաք Թէ օսմանեան Պանքա մը հաստատելու հա-մար պէտք եղած պայմանագրութիւնը Ընտրեալի մէջ ստորագրվելէ եւ հը-րովարտան ալ քիչ օրէն պիտի ելնէ : Ըյս լուրին վրայ դրամաց գիները մէկէն ի մէկ իջնել սկսան :

Ըյս Պանքային վրայ գես մանրա-ման անդիւլութիւնները չկան :

Ընդհալ երկուշաբթի, Ըմբիկայի Սիպիալ-Նահանգաց գետնա փոխմ. Ս. Ռիլիմա Տորմա Պահմէի կայսե-րական պալատը երթալով օգոստոսիս Ինքնակալին ընդունվելու պատիւ ունե-ցաւ :

ԽԱՅՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սիւր արգոյ ընթերցողներէն շա-տերը կը յիշեն, որ ասիւց չորս տարի ա-ռաջ Փարիզէն երեւելէ հրեայ մը եկաւ Կ. Պոլիս Ս. Ընդղիւյ Ռոհմէ անուն եւ Տաճկաստանի հրեայ խնդ միմալը տես-նելով, ուղից գալոյց մը հաստատել : Պա-րիզ դաւանալով հան իր նախագահութեանը ներքեւ եղած Խաթիւնացոյ բարեգոր-ծական ժողովին առաջարկեց իր գիտաւո-րութիւնը, եւ կանոնաւոր պարտքի մը հա-մար պէտք եղած ծախքերը նոյն ժող-ովին ձեռք պատրաստելէ ետեւ, Փարի-զէն Ս. Պարեմալը անուն գիտնական Խաթիւմ մը պարտքին տնօրէն եւ առաջին գտաւորութեան ընտրվելով Կ. Պոլիս եկաւ :

Եւ տեղոյս Խաթիւմագրութիւնը հրամա-նաւ գործը բացվեցաւ Խաթիւնի մէջ, ուր երաւեցեղան կրօնադիտութիւն, աշ-խարհագրութիւն, թուականութիւն, պատմութիւն եւ տաճիկերէն ու զաղիկերէն լեզուները դաս տրվել սկսան : Ըյս ժամանակէն ի վեր գործը յա-ջողութեամբ յաւաք կերթար զոչ ընե-լով զամենքը :

Սիպիայն այս օրերս Խաթիւնի Խա-թիւններէն ոմանք ռաք ելելով կը խնդ-րեն Խաթիւմագրութիւնը որ վերադառնալ գոր-ծողին գործիւնէն լեզուով դաստիարակ-թիւնն արդիւնէ :

Ըյս գրգռութեան պատճառը մայ-րաքաղաքիս Բեհմէ Ռոհմէ լրագրին ի սոս-քին նայելով ասիւց երկուշաբթի առաջ Խաթիւմագրութիւնը կողմանէ սխալակոխեա-լուն մէջ կարգադրած պատուիրակը մը եղիւ է, որուն մէջ Խաթիւմագրութիւնը կը գտնուար Թէ շաբաթը եւ ամի օրերը սուրբ չեն պահվիլ իւր, մորտքին ա-ծըղիւնը ու մարդիկն շոգորներ կան, վերջապէս հրեայ մէջ շատեր կան եղեր որ ուրիշ ազգաց նմանեալ գործեր կընեն եղեր :

Ըստիւ եւ ուրիշ տանց նման քանի մը օրինադանցութիւններ յիշելէ ետեւ Խաթիւ կարգիւն անէ՞ք ու եղով սոսու-նալով անհաղաղ գտնաւորութիւնը, եւ պարտք կը գնէ ամեն Խաթիւնացիներու որ այս պատուէրներուն դէմ վարվող մէկը տեսնելուն պէս Խաթիւններուն իմա-ցնեն : Ըստիւ գաւ կիսադրէ Թէ լրտես-ներ պիտի գրվին, որոնք մէկու մը օրինա-դանցութիւնը գիտնալուն պէս այն անձը պիտի նոյն ու Խաթիւնը հաղորդակցու-թեանէ պիտի գտնվի :

Ըյս պատուէրները, նոյնքները, լը-տեսութիւնները, մատնութիւնները եւ-այլն նիւթ տուած են Բեհմէ Ռոհմէին իւր կողմանէ հրեայ Խաթիւմագրութիւնը ուղղ-ված երկար նամակ մը հրատարակելու, որուն մէջ քաղաքաւարութեամբ կը բու-ղորէ այս անվայել խառութեան միջոցնե-րուն դէմ որ գլխաւորապէս օտար տե-րութեանց հայտնաւ կամ Կ. Պոլիս գրա-նելով եւ երկու ջուխտակ նաւ պիտի կրնան նստիլ :

Ընդ հե իցէ, կիրակի օրը Խաթիւմա-գրութիւն տունը մեծ ժողով մը եղաւ Խաթի-զիւզի գալոյցին գործին համար : Ըղգին երեւելները, մեծ Խաթիւնները եւ հը-րեից ուսումնական ժողովը ներկայ էին այս ժողովին : Պատմական ժողովը զըզ-րոցին պաշտպանութիւնը քաւ եւ խնդ-րեց Խաթիւմագրութիւնը որ այս օգոստոսիս հա-տատութեան չգործելուն համար իւր իշ-խանութիւնը ի գործ դնէ : Խաթիւմագր-լու իւր խոհմութեամբ հաշարար ըն-թացը մը բռնել ուղիւն՝ առաջարկեց որ չորս պատուաւոր եւ խոհանաւ աշ-խարհականներ ժողովին կողմանէ Խաթի-զիւզ երթան եւ հակառակորդաց գանդաւաններ մտնել զատկանութե-լը Խաթիւնի :

Պատրաստութեանը Խաթիւնը հա-տանալուն պէս այն անիւ Խաթիւնները իս-կոյն դանաք նզովեցին՝ առանց ականջ կախելու իրենց :

Հետեւեալ օրը երկուշաբթի խո-վութիւնը աւելի մեծցաւ : Կ. Երզնիշալ Խաթիւնները սխալակոխեալուն տաղա-նակին օրինաց գերբերը հանելով գետի-նը գրին ու սարսափելի նզովք կարգադրին Խաթիւնի գալոյցին աշտիւրացը, անոնց ծնողքներուն, կիրակի օրը Օրթագեղ եղած ժողովին որուն նախագահն էր Խաթիւմագրութիւնը, վերջապէս գաղղե-կերէն գտաւորութեան կողմանից կող-ամեն մարդոց դէմ : Բեհմէ Ռոհմէին մէջ հրատարակված նամակն ալ կիրակի օրուն ժողովին մէջ կարգադրվելն ետեւ թարգմանվեցաւ եւ երաւեցեղան աղղե-լով՝ մայրաքաղաքիս հրեայ թաղերուն մէջ պատերու վրայ փախցվեցաւ : Կ. Ե-րզնիշալ Խաթիւնները երեքշաբթի առ-տու գարհուրելի նզովք կարգադրին Թէ Բեհմէ Ռոհմէ, եւ Թէ անոր խմբա-րապետին, օգնականներուն, տաղղիւ-ներուն ու գրաշարներուն դէմ :

Խաթիւնի գե գալոյցը կարգադրող ար-գոյցը ծնողքներն այս խաթիւններէն ու նզովքներէն փախալով գաւախին դը-րոց չկրկնէ սկսան, որով գալոյցը առ-այժմ զոյգվեցաւ :

Բեհմէ Ռոհմէ լրագրը՝ որմէ այս հետաքրքրաշարժ լուրերը կը քաղենք, կաւելցնէ Թէ այս խաթիւնացի գործերը Բ. Պարան ականջը հասնելով՝ կը յու-սացվի որ ազգու միջոցներ ձեռք պիտի առնվի այս անիրաւ անտեղի հակա-ռակութիւնը վերջացնելու համար :

Վայսերական կառավարութիւնը կա-նոնադրութիւն մը հրատարակեց որ տե-րութեան ամեն պաշտօնատարներուն ու գործակալներուն կարգիւն չափազանց եւ անօգուտ ծախքեր ընելը :

Պահարազարը շրջանակներով ծխա-վայա գործածելն արգիւնէ :

Պատմութեան ան պաշտօնատարներն-րուն մէջ ծխաւայոյտ, խահուէ եւ օշա-րակ չկրկնէ գործածվի :

Պաշի աստիճանէն մինչեւ ամենէն բարձր աստիճանն ունեցող պաշտօնա-տարները միայն իրաւունք պիտի ունե-նան երկնի կառքեր նստելու : Եւ անոնց

ալ արգիւնէ կը բաղմամբ Զիւտոր ծա-ռայներ գործածելը :

Պաշի աստիճանէն վար եղող պաշ-տօնատարներն ու գործակալները մէկ ձի-ով կառք եւ երկու ջուխտակ նաւ պիտի կրնան նստիլ :

Ընդհալ երեքշաբթի Պէյօղլու անդ-ղեկան եկեղեցի մը հիմը ձգվեցաւ հան-գիսիս Ներկայութեան Ընդղիւյ փոխմ. գետնալին եւ փոխմ. Ըրա Սթրաթֆորտ Ռէտրիքին որ պարագային յար-մար առնաբանութիւն մը ընելով՝ հիմ-նագրութեան թուականը պարունակող մաղաղաթներ, սակի ու արծաթ դրամ-ներով լեցուն շէշ մը եւ քանի մը դը-լաւոր լրագրներու վերջնութիւնը յա-կապէս պատրաստված քարէ խոռոչնե-րուն մէջը դրաւ եկեղեցիին հիմանը ներ-քեւ :

Վաղարայի ու Ստրաթֆորտ իշ-խանութեանց կայսերական գործակալ Քաթիլ պէ եւ Ընդղիւ պէ Էֆենտի-ները շաբաթ օրը մայրաքաղաքէն ձա-մբայ եկան : Քաթիլ պէին հեա քար-տուղար-թարգման գնաց Ը. Սանա եւ Էֆենտին, եւ Ընդղիւ պէին հեա նոյն պաշտօնով գալին Կ. Պոստանդ եւ Բ. Ը-տոսիս Էֆենտինները :

Բ. Պարան կողմանէ Պատմ տե-սուլ իրերիւմ Խաթիլ փաշան անցեալ շաբթու Կ. Պոլիս վերադարձաւ :

Ըրքունի փառօղակա Տասնեան փոխաւոր Պոլիս Պէյը որ անցեալները Ըրապա գալիւ էր, շաբաթ օրը Կ. Պո-լիս վերադարձաւ :

Պաղատան եկած վերջին լու-րերն իմացվի Թէ բարձր. Իսմէլ փա-շային գործերը մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերել են անհաղաղ արարնե-րուն դէմ, եւ անոնց մեծ մասը հաղան-գեցուցեր են :

Ուսումնական Կ. Խաթի հեռագրա-կան թիւ մը հաստատվեցաւ որ Ընդթու-վին ու Կ. Պոլիս պիտի անցնի :

Ուսումնական Կ. Խաթի հեռագրա-տուները տաճի. գաղղ. անդղ. գերմ. եւ խաթիւն լեզուներով պիտի թը-թակցին : Իսկ Ընդթուլ ու Կ. Խաթի հեռագ-րատուները միայն տաճիկերէն լեզուով :

Մայրաքաղաքիս Քեթիլ Էֆեն-տի տաճիկերէն լրագրին հրատարակել ար-գոյ Ս. Չըբելի եղալը Ս. Չ. Ը. Չըբելի՝ որ Պոստայի ու Չըբելի մէջ անդղեկան հեռագրատուէր, Ստրաթիւց Խալ քաղաքին հեռագրատա անուանե-ցաւ :

Կիրակի օրը ժամը տասնեւմէկին միջոցները Պէյօղլու մարդ մը անխոհ-մութեամբ ձի վաղցունելով գաղաժ ժա-մանակը խաթիւնացի պիտի կրնա ձիէն ուս-նակիս ըլլալով՝ շարաւար վերաւորվեցաւ եւ քանի մը ժամ ետքը մեռաւ : Խաթի կիրակի օրը գաւակ կը թողու :

Ար յուսացվի որ այս կերպ աղետալ գեղեցրու առաջն առնելու համար փո-ղցնելու մէջ ձի վաղցնելու խաթիւ կար-գիւնի :

Ընդհալ հինգշաբթի օրը Խա-կիւտար տղայ մը գանգվեցաւ Ջոհրի մը մէջ մեռած, եւ որու գաւակ ըլլալը յայտ-նի չըլլալով՝ մոռնալի (տէլալ) մը հան-վեցաւ Խաթիւտարի փողոցները :

Ընդհալ շաբթու Թաթմալա որմնադիր (տուվարձը) մը աշխատած տե-ղէն վար իյնալով անմիջապէս մեռաւ :

Շաբաթ օրը Պէյօղլու Ըղա

